

БІЙ ІДЕЙ

Живемо в епосі не тільки термоядерній, але й ідеологічній. Складовим чинником четвертої світової війни є психологічна, політична війна. Ідеологічна війна, яку веде Москва, не покривається тільки з боєм ідей. Ідеї в Москві виправдують збройні інтервенції, периферійні, т.зв. визвольні і громадянські війни, як справедливі з погляду інтересів Москви. Без ідеологічних воєн, які виправдують в оцінці Москви її збройні інтервенції, важко було б виправдувати московську загарбницьку агресію. Для чого потрібні Москві численні міжнародні конференції? Для чого потрібні ООН? Для чого був потрібний Німеччині Антікомінтерн? Уже тоді назривала концепція модерного типу ведення війни психологічної.

У той час ми не започаткували свого власного бою ідей в універсальному розмірі. Україну ми не поставили як революційну проблему світу, яка несе доосновну зміну політичної мапи світу. Тепер ми власнопідметно започаткували і зключилися в світовий бій ідей, концепцій перебудови світу. Ми відкрито стали проти імперіалістичного, за національний принцип організації світу. Ми відкрито стоїмо за національну державу проти концепції світового уряду, що його міжнародні капіталісти й комуністи з-під московського стягу підготовляють. Визвольний націоналізм поборює не лише комуністичну систему, але також міжна-

родній капіталізм, як антинаціональне явище. Українські націоналісти не збираються захищати капіталістичної і соціалістичної системи, поборюючи комуністичну.

Націоналізм має свою власну, йому питомену соціально- і економічно-політичну систему. Український визвольний націоналізм, який поборює комунізм, не плянує на його місце заводити в Україні капіталістичну систему. Капіталізм належить також до безповоротного минулого. Очевидно, ми не збираємося нікому накидати нашої концепції соціально- і економічно-політичного ладу. Але прийде час, коли ми його і на зовнішньо-політичному форумі висунемо, як наше уявлення нового, справедливого соціально-економічного ладу в світі. Ми вже перебороли на міжнародньому світовому антикомуністичному форумі, до якого маємо доступ, імперіалістичну концепцію, а провели національну й націоналістичну в сенсі протиставлення нації імперії.

На Конференціях ВАКЛ-Світової Антикомуністичної Ліги — концепція необхідності розвалу російської імперії на національні незалежні держави є самозрозумілою догмою. У Хартії ВАКЛ українська і АБН делегації провели основні засади АБН, як інтегральну частину конституції ВАКЛ. Мало того, там виразно стверджено, що в Екзекутиві ВАКЛ мусить завжди бути речник поневолених російським імперіалізмом народів в СРСР і сателітних країнах. Єдиний імперіалізм названий конкретно: російський! Це — заслуга виключно революційної ОУН і АБН.

ВАКЛ був створений у Кореї. А перша Конференція ВАКЛ відбулася в Тайпеї. При схваленні Хартії ВАКЛ у Кореї ОУН і АБН опинилися в меншості всього одного голосу тому, що представник Національного Комітету Поневолених Націй з ЗСА, американець Міллер голосував проти нашого проєкту, обіцяючи лише за такої передумови підтримку американських кіл. Тому треба було ще декількох років затяжних зусиль ОУН і АБН, щоб довести до зміни Хартії ВАКЛ, що сталося в Японії. Кіото, 1970 р. Це треба завдячувати передусім підтримці філіппінської делегації і тодішнього генерального секретаря ВАКЛ, кол. генерального секретаря СЕАТО проф. М. Гернандеза, великого приятеля України. Значну допомогу ми мали, зокрема, від Японії, кол. прем'єра Кіші, В'єтнаму, кол. прем'єра Квата, замордованого недавно комуністами, Латинської Америки, частини Західньої Європи, національного Китаю, але не від ЗСА!

Національний Комітет Поневолених Націй з ЗСА і одночасно УККА впровадив після важких зусиль як обсерватора до АПАКЛ (Антикомуністичної Ліги Народів Азії), а потім до ВАКЛ, Ярослав Стецько. Повноправними членами ВАКЛ можуть бути нації або міжнародні організації. Повноправним членом ВАКЛ є Україна, яку репрезентує у ВАКЛ революційна ОУН. Серед повноправних національних членів ВАКЛ вираховується не організації, але нації.

Повноправним членом ВАКЛ може бути також міжнародна організація, як, напр., АБН, але не може бути якась національна організація, коли вже є членом дана нація. Тому Ліга Визволення України є асоційованим членом, яким міг би бути також УККА, що тепер не є ані асоційованим, ані не може бути повноправним членом ВАКЛ. УККА може бути асоційованим членом з титулу української або американської організації. Це залежить від його становища, а також становища членів-націй у ВАКЛ — України або ЗСА. УККА включився був в Американську Раду за Свободу Світу, яка репрезентувала ЗСА. Отже, членом ВАКЛ були ЗСА, репрезентовані Американською Радою, а не УККА, який, як член Американської Ради, не міг фігурувати між членами ВАКЛ, бо фігурувала Американська Рада, як делегація ЗСА. Національний Комітет Поневолевених Націй з ЗСА, як член Ради, також не фігурував між членами ВАКЛ, бо від одної нації може бути тільки один повноправний член, який репрезентує націю. ЛВУ є асоційованим членом, отже фігурує поміж асоційованими членами під своєю повною назвою. Такого самого правного статусу може добитися також УККА. Дійсними, тобто повноправними членами ВАКЛ можуть бути нації, які мають лише по одному голосу. Якщо б були дійсними числами національні організації, тоді одна нація могла б, залежно від кількості своїх антикомуністичних організацій, майоризувати голосами інші. Міжнародні організації мають також по одному голосу.

З притиском треба відмітити, що применшування або й замовчування ролі революційної ОУН і АБН у досягненні перемоги наших ідей і концепцій на світовому форумі є несправедливим. Нехтування того факту, що Україна, як рівноправна нація з вільними націями, є членом ВАКЛ, свідчить про недоцінювання суттєвих аспектів справи. Цього добилася ОУН, цього добився АБН для неї й інших поневолених націй. І на останній Конференції ВАКЛ була окрема повноправна делегація України, окрема повноправна делегація АБН, окрема делегація ЛВУ, як асоційованого члена, але не було делегації УККА, бо УККА був лише обсерватором.

Пам'ятаймо, якщо не буде сильною ОУН, то всі фасади послабнуть. Ніякої намістки шукати не треба. Треба відкрито захищати також АБН, його фірму, а не ховатися за інші, „більше сприйнятні” для опортуністів фірми, без „проти”, без „анти”... Треба захищати революційну ОУН без приховування, без страху перед ясною фірмою „націоналізму”, бо йнакше заїдемо у зліпий кут провансальства і опортунізму. Комуністи не соромляться того, що вони — комуністи, демократи, що вони — демократи. Літеплі ніколи не перемагають.

За правильне розуміння визвольного-революційного процесу

Цілий повесний розвиток показав наглядно, що сліпа орієнтація на визволення силами Заходу народів, поневолених московським більшовизмом, не має реальних основ. Західні держави не ведуть жадної політики в цьому напрямі й не виділяють навіть таких поважніших планувань. Їх політика не виходить поза межі концепції «мирної коекзистенції» на підставі існуючого стану.

Тому й всі течії і групи, які в основу визвольних змагань кладуть орієнтацію на вирішну допомогу західних держав, і до їхньої політики хотіли б достосувати українську політику — йдуть безвиглядними манівами. Концепція власних сил, повна самобутність і незалежність визвольного українського руху — єдино певні і реальні.

Повесний розвиток подій виявив, що концепція поборювання самого тільки режиму СССР — помилкова.

Большевізм — це тоталітарна система не тільки в сенсі всеохоплюючої й безоглядної диктатури режиму в усіх ділянках життя, але ще більше в тому, що всі елементи большевізму, від доктрини до практики, творять одну цілість, нерозривно сплетені, так що одно з другого виникає, одно одного підтримує. Побороти большевізм можна тільки при всебічному негуванні

всіх його складників, зокрема ж протиставляючи його теоретичній підбудові відповідні вартості християнської релігії й духовості та сперті на них національно-політичні й суспільні ідеї.

Український визвольний рух, як його ставить ОУН, це багатогранний процес внутрішньо-духового і політичного переродження нації та ним насаженою боротьби з московським большевізмом за власний зміст, самобутність і вільний розвиток в усіх царинах життя, за національно-державну самостійність. Процес внутрішнього формування народу, від глибинних, духових основ до ідейно-політичної й дійово-революційної мобілізації — є істотним, підставовим складником визвольної революції, без якого сама технічна боротьба замидала б, як річка з висохлими джерелами.

В нашому положенні і на сучасному етапі визвольного-революційного змагання правлять розвиткові закони безупинного, довготривалого революційного процесу, затажної боротьби, яка ведеться передусім за душу народу. Ціла система московсько-большевіцького поневолення України спрямована на знищення душі української нації, духової самобутності й самостійності українського народу. Цій цілі служать всі найжорстокіші і найбільш підступні методи большевіцької тоталітар-

ної тиранії: нищення релігії, змісту національної культури, ліквідація виховно-духовних функцій родини, насильне накидування забріханої комуністичної доктрини тоталітарними методами виховання й пропаганди, крайнє матеріальне пригнічення, визиск, найжорстокіший терор, масові ув'язнення, заслання і переселювання, фізичне знищування всіх опірних елементів і т. д. Большевицька Москва намагастся розкладом і знищенням духового естау української нації, перетворити її фізичну субстанцію на новітніх яничар — «советський народ».

І в цій площині мусимо провадити нашу головну боротьбу. Найперше йдеться про збереження від загибелі, про вдержання живучим того, що є найістотнішим в житті й розвитку нації, що становить властивий зміст її самобутності, зміел її розвитку як збірної одиниці. Йдеться про захист найвищих загальнолюдських цінностей — віри в Бога, волі, гідності, права й вільного розвитку народу й людини. Адже ж ціле визвольне змагання ведеться якраз задля того, щоб у власній, незалежній державі найповніше, якнайкраще забезпечити, розвинути й піднести всі ці цінності.

Найважливішим змістом цьогочасної визвольної-революційної діяльності ОУН мусить бути саме оборона, підтримування, плекання і поширювання тих найголовніших духових вартостей народу, на які йде головний наступ ворога. Цією боротьбою відбиваємо ющівні атаки большевизму, підтримуємо іскру невбитого самостійного життя української нації та продовжуємо будування підвалин прийдешнього визволення. Усі ці три моменти найважливіші, вони необхідні для самостійності України та між собою нерозривно пов'язані.

В такому розумінні процес визвольної-революційної боротьби не є тільки ступенем на дорозі до визволення. Він є передусім найважливішим чинником і свідомством життя й живучості нації. Щоб розвиватися, щоб здійснювати свої цілі, треба найперше жити. Як людський, так і національний організми доти живуть, доки в них не згаснуть власні життєві рушії. За фізичне збереження народу змагаються кожна одиниця й національна спільнота беззастанно і, можна сказати, автоматично; інстинкт фізичного самозбереження діє в народі скрізь, з великою напругою. А духове збереження лежить на відповідальності, зусиллях і боротьбі вибранців. Їх вирощувати, підготовляти, організувати та скеровувати до революційної дії серед народу, проти смертоносного натиску ворога — це одне з головних і найвідповідальніших завдань революційної, націоналістичної Організації.

Якщо розглядати визвольну-революційний рух в такому світлі, коли йдеться не тільки про плян і стратегію визвольної боротьби, але одночасно про саму підставу, про вдержання життєвого вогню для самостійності нації — тоді всі складники і прояви цього змагання набувають властивого їм значення. Усвідомивши собі, що така боротьба необхідна, немінуча, що тільки через неї можуть здійснитися ті найвищі ідеї Української Самостійної Соборної Держави, — попраймо прикладати і належну мірку до всіх елементів революційного процесу.

(Децю скорочений передрук із «ШП» ч. 2-3 (46-47) 1955, як доказ незмінної актуальності понині, висловлених тез С. Бандери).

Микола КЛИМИШИН

В ОДВІЧНОМУ ЗМАГАННІ

В минулому (1975) році українська громадськість відзначила річницю парварського зруйнування Січі (1775) та річницю смерті Головного командира УПА — ген. Тараса Чупринки-Романа Шухевича (1950). Обидві згадані історичні події варті того, щоб дати їм ширше наświetлення й бодай коротко проаналізувати значення Запорізької Січі та УПА в історії України.

В генезі одної і другої військової формації поневоленого українського народу насамперед треба підкреслити, що стимулом до їх творення була необхідність самооборони.

Татарське лихоліття в історії України особливий період. Тоді український народ був поневолений головно Польщею, що «успадкувала» більшу частину українських земель від Литви. Увесь цей «спадок» (українські землі) Польща трактувала як свою колонію, яку можна якнайбільше використовувати, не давши їй нічого. Як король, так і уряд Польської держави зовсім не турбувалися тодішньою ситуацією українського народу, що зазнавав важких ударів від татарів, які постійно нападали на Україну, грабували її та брали з неї великий ясир. Ані королі, ані польських вельмож не турбувало те, що тисячі молодих українців і українок під час кожного татарського нападу попадали в ясир і їх, як невільників-рабів, продавали на турецьких базарах. А скільки їх було — ніхто й ліку не знав. Отими «прикордонними хлопами», як їх називали, Польща платила татарам за ненарушність її кордонних земель.

Байдуже ставлення окупантської влади до долі «прикордонних українців» викликало konieczність української самооборони від татарських нападів. Так постало в Україні особливе явище — Козаччина, не знаєне в історії інших народів. Але причиною виникнення Козаччини була не тільки необхідність самооборони, бойової готовости до неї, а й потреба відплатних, визвольних дій, щоб з татарської неволі «братів визволити».

Спочатку Польща байдуже дивилась на ті збройні козацькі ватаги, що зводили бої з татарами, хоч вони були корисні й для неї, бо посередньо захищали найбільш загрожені кордони тодішньої «великої Польщі».

За самі ж козацькі бої з татарами Польща не відповідала, бо вони відбувалися на «нічній землі», на т. зв. дикому полі.

В Історії України-Руси М. Грушевського виникненню і зростанню козацької лицарської формації присвячено цілий том і з'ясовано, як на протязі десятиліть розвивалася козацька сила поневоленого українського народу, як набирала вона все більшого значення, аж врешті стала «проблемою» і для самої Польської держави. Бо зрісши в силу, козаки захищали українське мирне населення не тільки від татарських нападів, а також і від сваволі польських панів-магнатів, що за плечима козацької збройної сили розживалися і багатіли на українських землях, поширюючи свої володіння аж до т. зв. диких піль.

Почавши із самооборони, виросла козацька сила у питомих їй військових організаційних формах, яка згодом збудувала свою твердиню Запорізьку Січ, а потім і українську Гетьманську державу, що встоялась шість століть, не зважаючи на важкі умови свого існування в оточенні ворогів, з якими мусіла постійно вести війну, щоб зберегти свою волю і незалежність.

Оця коротка згадка про обставини і необхідність виникнення козацьких збройних сил може послужити нам порівнянням з обставинами та історичними подіями вже в наш час, коли виникла Українська Повстанська Армія (УПА) й розбудовувала свої сили, почавши з 1941 року, від відновлення Української держави Актом 30 червня.

Наприкінці 30-их років нашого століття Україна була розшматована на чотири нерівні частини: Наддніпрянська земля опинилась під окупацією нової російської імперії, т. зв. СРСР, Буковину й Басарабію загарбала Румунія, Карпатську Україну — Чехо-Словаччина, а Галичину і Волинь із Поліссям — Польща.

Тому нічого дивного, що в такій ситуації поневолений український народ надіявся також і на війну, яка може допомогти йому визволитися з неволі. Вже тоді на обрії міжнародних відносин зарисовувався конфлікт між тодішніми імперіалістичними державами, на що виразно вказувала політика гітлерівської Німеччини, яка готувалась до війни «за перебудову цілої Європи». Жорстока неволя і такий же терор на окупованих українських землях проводили народ до висновку, що війна може бути для нього порятунком і нагодою вибороти собі кращу долю.

Але, коли вибухла друга світова війна доля українського народу не кращала, навпаки — погіршувалася. Карпатську Україну Гітлер пропав мадярам, а західньоукраїнські землі, раніше окуповані Польщею, подарував своїм московським побратимам — червоним фашистам. Потім, коли почав війну з ними, залучив ті землі до т. зв. Генерального Губернаторства, себто — до окупованої Польщі, а Наддніпрянщину зовсім явно перетворював на свою колонію.

Ситуація України стала незносною: від українського населення окупанти забирали все, що в нього ще збереглося, для виживлення своїх мільйонних армій, які зводили на українських землях завзяті бої за

свої імперіалістичні інтереси, не тільки чужі, а й ворожі українському народові. Так ожебрачували до крайности український народ обидва окупанти: один із них (московські червоні фашисти) залишав за собою «году землю», забравши також три мільйони босздатних українців, головню молодь, а другий (гітлерівські фашисти) — загарбував усі рештки і гнав сотні тисяч української молоді на каторжну працю до Німеччини. Як москалі, так і німці винищували найсвідоміших українців, пропід українського народу, щоб обезголовити його й унеможливити будь-який спротив окупантам. Німецькі нацисти задалегідь готувалися до того, щоб після їхньої перемоги в імперіалістичній війні перетворити Україну на свою колонію, «прочищену» від національних революційних елементів.

І знову, як колись за передкозацьких часів, виникла необхідність самооборони українського народу. Але теперішні обставини були ще гірші, бо вже не стало «диких піль», неконтрольованих ворогом, де могли збиратися повстанці. Всі терени України були опановані й контрольовані багатомільйонними ворожими арміями та мережею окупантської поліції і адміністрації. Та не зважаючи на це, український народ, згідно з традицією свого козацького роду, узяв у руки зброю і почав творити свою самооборону, завдяки ініціативі своїх підпільних революційно-визвольних кадрів, організованих в ОУН.

Чота за чотою, сотня за сотнею — творилися на українських теренах повстанські збройні сили, спочатку в околицях найменш доступних ворогові, а потім навіть на тих землях, які повністю були контрольовані окупантами. Так зростала збройна сила поневоленого, але нескореного народу і вже в другій половині 1942 року вона оформилася у славнозвісну Українську Повстанську Армію (УПА). Постала вона без нічної допомоги, власними силами вишколювала своїх воївків і старшин, здобувала зброю у ворога, перетворювалась у всенародну армію, бо народ, зрозумівши необхідність власної самооборони, підтримував її всіма своїми силами і засобами.

Чимало вже є документів, у яких навіть наші вороги відверто визнають, що УПА була дисциплінованою, добре вишколеною і збройно вирядженою народною армією. Висока босздатність її старшин і воївків, їх незвичайна оперативність і хоробрість, національна свідомість, ідейність і духовна наснага — стали для величезних арій окупантів нездоланою твердиною. Навіть у боях із малими відділами УПА виявилось, що цілі дивізії ворожих військ не могли перемогти їх і досягнути бажаних успіхів.

Якими ж силами розпоряджала УПА? Точних підрахунків не маємо, є тільки приблизні, здогадні. Дехто подас, що УПА була півмільйонною повстанською армією. Німці обраховували сили УПА на 400 тисяч (див. Ришард Тожецькі: «Українське питання в політиці III-го Райху»,

стор. 324). Д-р П. Мірчук у своїй «Історії УПА» (стор. 51) пише, що «кількість бійців УПА доходила до 80 тисяч українців і около 20 тисяч чужонаціонального елемента». Проф. Лев Шанковський подає 80 тисяч. Але тут мова тільки про бойові частини УПА, а треба брати до уваги ще й допоміжні бойки ОУН, СБ, господарські, санітарні й інші відділи, за посередництвом яких в акціях УПА брав участь цілий народ, відповідно до потреб і його спроможности. Тому всі цифри про кількість учасників УПА можуть мати свою реальну основу, якщо брати до уваги широкорозгорнені дії УПА.

Проте навіть найменша кількість вояків, підстаршин і старшин УПА, що її подають деякі дослідники (80 тисяч), не може не викликати подиву. В найважчих воєнних умовах, на окупованій жорстоким ворогом українській території постала добре зорганізована вишколена і озброєна військова сила, яка зводила успішні бої з величезними грізними німецькими арміями, перед якими впродовж трьох-чотирьох тижнів капітулювали великі армії державних народів Західної Європи, що готувались до війни довгі роки.

На українській землі сталося навпаки: німцям довелось воювати проти УПА впродовж трьох років і хоч кидали на поборовання УПА-ОУН цілі дивізії — знищити їх не могли. І як німці під час війни, так московські більшовики після її закінчення зосереджували свої великі військові з'єднання, зокрема енкаведистські і спецвідділів, на боротьбу з УПА і націоналістичним підпіллям. Аж до 1953 року вони не могли знищити бойових відділів УПА і добилися деяких успіхів щойно тоді, коли в полон попав важко ранений полк. Василь Коваль, наступних ген. Тараса Чупринки. Проте й тоді УПА не скапітулювала, а тільки змінила свою тактику на глибоко законспіровану підпільну боротьбу.

Отже, понад десять років УПА по-геройськи боролася з арміями окупантів, але не капітулювала навіть тоді, коли закінчилася друга світова війна і вже в «мирних обставинах» мусіла зводити безперестанні бої з найжорстокішими окупаційними силами московських більшовиків. Адже вона мала перед собою ворога, який не визнає жодних міжнародних воєнних конвенцій і ажигав найбільш варварських засобів у боротьбі з противником. Московські більшовики огидним підступом і жорстоким терором намагалися ізолювати УПА від українського населення. Чинили різні провокації, підшпилюючись під відділи УПА, жорстоко знущались над мирним українським населенням. Була це помста за його допомогу УПА та національні почування.

Жорстока розправа Москви з УПА, і взагалі з українським націоналістичним підпіллям, була полегшена ще й тим, що т. зв. вільний світ зовсім не цікавився існуванням УПА і визвольною боротьбою українського народу. УПА була ізолювана від зовнішнього світу, тому її обставини дії не можна порівнювати з партизанкою у тих країнах, де партизани-повстанці одержували зброю та всяку іншу допомогу, ма-

теріальну і моральну, від заінтересованих їх боротьбою держав. Про таку поміч УПА не могла навіть мріяти!

Згадаймо й ще один, особливо важливий факт. Із наближенням московсько-німецького фронту до теренів дії УПА, перед її командуванням виринула особлива проблема — перекинути щонайменше 80-тисячну армію з теренів, окупованих ще німцями, на терени завойовані вже московськими більшовіками. І це неймовірно важке тактичне завдання було успішно виконане, тому УПА відразу була спроможна вести бої у новій дійсності, з новим окупантом, що прийшов на зміну німецьким загарбникам. Саме на цьому тлі особливо вирізняється незвичайна-талановитість Головного командира УПА, ген. Тараса Чупринки-Шухевича, що керував українською визвольною боротьбою від 1943-го до 1950-го року. Впродовж сімох років у важких умовах підпільного життя, без сталого осідку, постійно загрожений з боку нещадного ворога, що намагався за всяку ціну збити його, він керував великою повстанською армією, виводив її із найбільших небезпек і тримав у бойовій готовості аж до 1950 року, себто до його героїської смерті. А вже після закінчення другої світової війни московські більшовіки могли вже зосередити всі свої сили й засоби, щоб знищити його визвольну армію. П'ять років тривала ця нерівна боротьба, аж врешті, 5 березня 1950 року, військам НКВД вдалося оточити його квартиру в Білогорці, біля Львова, і він по-героїськи загинув у нерівному бою.

Як визначний командир-стратег, ген. Чупринка-Шухевич розпрацював і плани переходу від збройної боротьби до ідейно-політичної, підпільної. Повністю цей план був зреалізований уже по його смерті, коли УПА ступнево перетворилася у підпільну організацію і разом з ОУН поширила засяг впливу своїх ідей і дії на цілий т. зв. ССРС.

Дуже важливе завдання виконали й ті відділи УПА, які в 1947-1948 роках пішли у рейд і через Чехо-Словаччину пробилися до Західної Німеччини. Їхній прихід на Захід мав велике всебічне значення як для нашої визвольної справи в західному світі, так і для української еміграції.

З приходом відділів УПА на Захід, західні альянти побачили, що для українського народу війна не закінчилася у 1945 році, що він не визнає їхніх договорів із Сталіном, якими вони розподілили світ на дві частини — на світ рабства (під московською окупацією чи тегемонією) і на світ волі. Це був наочний доказ, що український народ не припинив своєї визвольної боротьби, не прийняв капітулянтської політики Заходу і збройною боротьбою протестував проти панування московських імперіалістів на українських землях, хоч на це погодилася західна велика держава. Тоді вільний світ зрозумів, що цей протест — не короткий спалах обурення, а героїська боротьба поневоленого народу, яка триває вже три роки після закінчення другої світової війни. Одночасно цей факт був запереченням загального переконання,

що в т. зв. підсовєтській дійсності неможлива жодна визвольна боротьба.

Таку «опінію» поширювали у західному світі московські більшовики та їх вислужники і вона впливала також на деяких слабовільних українців-емігрантів, які теж не вірили, що в Україні, під більшовицькою окупацією, продовжується визвольна боротьба ОУН-УПА.

Для щирих українців, які вірили в існування цієї визвольної боротьби на Рідних землях, співчували їй і допомагали, чим могли, рейди упівців на Захід були немов воскресіння Христа для перших християн, якщо можна Боже порівнювати із земним.

Жорстока розправа московських більшовиків з українськими патріотами, борцями за волю і державність, заплоторювання полонених упівців і арештованих членів ОУН у тюрми й концтабори, масові вивози українського населення у «глиб Росії», в далекі азійські краї — не принесли скупантам України бажаних наслідків. Навпаки, борці за волю української нації, загартовані в рідях ОУН і УПА, навіть у концтаборах не скаптулювали і виявили свою непереможну духову силу. Завдяки їх моральній силі й зразковій поведінці, що ставала прикладом для інших, перероджувалися під їх впливом безчисленні тисячі новітніх невольників-рабів, що потрапили до московських концтаборів, стероризовані сикаведистами й концтабірною адміністрацією та виснажені каторжною працею, були втратили свою людську гідність і будь-яку надію вийти живими із жахливих таборів смерті... Але помало, під впливом прикладів волелюбних, високо-ідейних в'язнів-націоналістів, колишніх учасників визвольної боротьби УПА-ОУН, в концтаборах зростала велика й грізна для московських катів сила, що згодом виявила себе у концтабірних повстаннях в'язнів. Тоді й кремлівські ватажки побачили, що в зорганізованих ними концтаборах смерті вже нема безвільних рабів-невільників, а є незламні, загартовані борці за людські й національні права поневолених народів.

Багато чужинців, колишніх в'язнів московських концтаборів, що продалися у вільний світ (між ними, Радигін, Шифрін та інші), фактами підтверджують, що під ідейним впливом бандерівців у концтаборах переродилися не тільки всі українські в'язні, а також і в'язні інших національностей, відтискаючи свою людську й національну гідність.

Концтабірні повстання, що спалахували як вияв непереможности людського духу та священних ідеалів волелюбних, але поневолених в т. зв. ССРСР народів, примусили московських ватажків провести реорганізацію концтаборів і навіть випустити частину в'язнів на волю. Це також наслідок непримиренної боротьби членів УПА і ОУН уже в концтабірних умовах.

Значення визвольної боротьби УПА й цілого українського націоналістичного підпілля незмірно велике й багатогранне в найновішій історії України. А найголовніше в тому, що вона відродила лицар-

ський дух в українському народі, притаманний йому в його цілій історії, почавши з Княжої доби, через Козаччину і Гайдамаччину, аж до наших Визвольних змагань у 1918-1920 роках, а потім і в наші дні.

Гасло ОУН: «Здобудеш Українську державу або згинеш у боротьбі за неї!», що було й гаслом УПА, — це яскравий відгук наших лицарських традицій.

Визвольна боротьба УПА вказала українському народові єдиний шлях до волі — він мусить сам дбати про себе і вирішувати свою долю. Даремно надіятися на ласку можновладців «світу цього» і безвільно чекати на їхню допомогу або на будь-яких чужих «визвольників». Хто хоче волі, національних і людських прав, той мусить за всяких умов вести боротьбу власними силами насамперед за свою національну суверенну державу і владу. Понаддесятилітня боротьба УПА — це беззаперечний доказ, що така боротьба можлива, незалежно від історичної чи т. зв. фактичної дійсності. Модерної зброї не маємо, але вона є в нашого ворога, в руках синів поневолених Москвою народів — і вони можуть обернути її проти окупантів-гнобителів своєї нації. Навіть наймодерніша зброя не здолає духових сил народу, його збірної незламної волі здійснити свої найвищі ідеали.

Ідея волі українського народу належить до тих ідеалів, що їх можна здійснити збірним героїчним зусиллям цілого народу. Вона ґрунтується на дуже реальних основах — на нашій славіній історичній минушині, на національній революції Хмельницького, на гайдамацькому повстанні, на визвольних змаганнях 1918-1920 років, на героїчній боротьбі Карпатської України, а далі на героїчних чинах ОУН і такій же боротьбі УПА, що навіки залишаться у пам'яті українського народу.

Так ідея волі української нації ґрунтується на духовій силі й незмінних прагненнях великого воделюбного 50-мільйонного українського народу, на пребагатій його землі, яку він зберіг для себе на протязі тисячоліття, навіть у час найбільшого лихоліття, на крові мільйонів знаних і незнаних героїв, що від споконвіку зрошували рідну землю своєю кров'ю.

Воля України в руках її синів і дочок, і тільки вони можуть, і мусять, її здобути, будучи завжди свідомим того, що народ, який хоче жити вільним державним життям, мусить боротися з окупантами за всяких умов і всіма засобами.

Український народ не веде загарбницької війни, його боротьба визвольна, спрямована проти брутальних загарбників, які збройною силою поневолили Україну, визискують її, грабують і нищать її культурні й матеріальні здобутки. Він захищає те, що успадкував по своїх предках — свою землю, свою волю, свою правду і свої права. Визвольною боротьбою здобуває належне йому місце серед вільних народів світу, здійснює найвищі людські й Божі ідеали і прокладає шлях майбутнім поколінням до щасливого й радісного життя у своїй суверенній, соборній Українській державі.

Вважаючи, що нації повинні бути розсажені клясовою боротьбою, як пережиток «буржуазних віків», комуністичні теоретики не будували своїх головних плінів на базі націй. А все ж таки російський народ удостоївся в них першого місця «між рівними народами» і великоруські шовіністичні ідеї, під маскою «совєтського патріотизму», стали зобов'язувальними ідеями, хоч це і незгідне з марксизмом. Сталося це з тієї причини, що комуністична верхівка і кадри, самі будучи переважною масою російськими, самі мали російську національну духовість, шукали головного оперття на російському народі, і з бігом часу щораз більше утотожнювали російські шовіністичні ідеї з большевицьким централізмом та імперіялізмом. З другого боку, деякі тези большевицької теорії збігалися з найглибшими чуттєвими імпульсами російської національної духовості і знаходили серед росіян більшу притягальну силу, як серед інших народів.

Вікове почуття меншевартості створило в російському народі глибокий комплекс задрісної ненависті до Заходу і мрійництво про нищення Росією Заходу. На цьому ґрунті творилися серед росіян різні месіянстичні ідеї про покликання росіян врятувати інших, про призначення «святої Русі» стати носіями інакшої, ближче неозначеної духової культури, чи відродити світ, зокрема слов'янський, ідеями запозиченого лібералістичного і християнського братолюб'я під крилами російського орла. Коли росіянин для вирівняння свого почуття меншевартості щиро і неріально бажав загибелі «гнилому Западу», то комуністична теорія якраз під смак цим бажанням знайшла для того чуттєвого прагнення т. зв. наукове обґрунтування: Захід треба знищити тому, що він капіталістичний, а капіталізм, згідно з вигаданими ними «невгнутими законами розвитку економії і історії» (історичного матеріалізму), мусить розвиватися в напрямі свого занепаду. Таким чином мрії про загибель ненависного росіянам Заходу не лише знаходять у теорії комунізму псевдонаукове обґрунтування, але й перестають виглядати нездійсненними, коли за ними добувано «залізні закони історичної неминучості».

Коли в першій війні большевики виламалися з російського союзу з альянтами і заходилися укладати з німцями сепаратний мир в Бересті, був момент, коли переговори розбивалися і Леніна запитували, чи

Передрук з тижневика «Шлях Перемоги» ч. 10 (54) і 11 (55), Мюнхен 1955.

на випадок німецького наступу можна б прийняти від західних альянтів допомогу. — Ленін відписав: «Я за тим, щоб від бандитів англійсько-французького імперіалізму прийняти картоплю і зброю». Відповідь своїм щирим типом не лише для большевика, але й для ширшого москаля. Большевицькі вожді, шукаючи налагодження співпраці з Заходом, завжди цинічно і відкрито оправдувалися, що роблять це тому, щоб зміцнити себе і розгромити завтра тих, яких сьогодні тягнуть до співпраці. Така цинічна одвертість давала росянам задоволення і певність, що большевики, злі вони чи погані, але в одному «хороші молодці», тобто, в їхній принциповій і послідовній ненависті до капіталістичного світу, який в голові російського обивателя є тотожній з ненависним для росіяні Заходом.

Про історичний розріз російських большевиків з Європою Отто Цірер в своїй найновішій історії¹⁾ пише так:

«Те, що найбільш наочно робить 1917 рік зворотним пунктом історії, є не лише приход США до Європи, але куди в більшій мірі відхід Росії до Азії. Большевицька революція з її радикальним запереченням будь-яких західних духових надбань, дуже швидко виявилася, як дійсний відпадок від Європи. Правда, її духовий стимул — наука Карла Маркса, базована на діалектиці Гегеля — є європейського походження. Але в мізках російських революціонерів вона служить лише інтелектуальним знаряддям для розпущання елементарних сил, які витискають Росію з європейської сім'ї народів та надають їй чуже, незрозуміле, до найглибшої істоти вороже європейству обличчя».

Вікове мрійництво про нищення Росією Заходу злилося з псевдонауковим пророкуванням загибелі капіталізму і розпутало в москалів елементарні сили антієвропейського фанатизму.

Дуже під смак цій визволеній з пут традиційної ненависті москалів до Заходу большевики піднімають боротьбу проти похвалювання будь-чого чужоземного. «Один з шкідливих пережитків капіталізму — пише С. Ковальов²⁾ 1954 р. — виявляється в низькопоклонстві перед закордонщиною... У нас все ще трапляється окремі громадяни, що не розстаються з фальшивими уявленнями про першість усього чужоземного над рідним. Такі люди вихваляють сучас-

¹⁾ Otto Zierer: *Das Bild unserer Zeit: 1917-54* Том 41/44, стор. 39.

²⁾ С. Ковальов: «В чём состоит коммунистическое воспитание молодежи» Москва, 1954, стр. 24

ну буржуазну культуру, кіно, театр, хоч, як відомо, вся ця позірна культура проповідус найреакційніші ідеї експлуататорів, розбрат, погорду до пригноблених народів, імперіялістичні війни і тому подібне... Хоч таких людей є лише одиниці, вони можуть нанести нашій країні велику шкоду, тому що легко можуть опинитися здобиччю чужоземних розвідок. Тому боротьба проти низькопоклонства перед закордонщиною — важливе завдання всіх свідомих советських людей».

Того роду большевицькі заклики до нагинки проти низькопоклонства західній «закордонщині» під гаслом чужини перед потенціалним... шпигунством, діють дуже заспокоююче на кожного, хто російську душу має, прихильник він чи ворог большевиків.

Другий момент, що виростає з потреби зрівноважити російське почуття меншевартості, — це прагнення бачити російський народ у передовій ролі носія ритуальних месіаністичних ідей, за що інші подивляли б росіян, були б їм вдячними та шанували б, як месію. Відчуваючи в собі прагнення російської душі — очистити своє сумління і бачити себе в ролі спасителя — Чернишевський, всупереч історичним фактам, заспокоююче писав: «Ні, не завойовниками і грабіжниками виступають у політичній історії росіяни, як гуни і монголи, але спасителями»²).

На геніяльні інвенції в знаходженні таких месіаністичних ідей, що були б пориваючі також для неросіян, росіяни не спромоглися. Історично спізненою народилася в них ідея третього Риму, і по балканській війні, після усамостійнення православної Сербії від мохамеданської Туреччини, не мала жадних перспектив дальшого розвитку. Ідея слов'янофільства під крилами російського орла, сильно підмурована царськими, а потім советськими рублями, починала і кінчала свій вплив на далі розташованих від Росії слов'янських країнах, і то так довго, доки ті народи не мали нагоди зблизька пізнати росіян. Комуністична теорія висунула ідеї «оборони робітників» і їх під'юджування, ідеї, що своїм засягом не обмежувалися тереном Балканів і Чехії, як слов'янофільство, але стосувалися до пролетаріяту всього світу і давали перспективу росіянам заслужити собі подив і вдячність цілої земної кулі, отже в таких масштабах, про які російським кандидатам на спасителів навіть не мріялося.

Знаючи потребу російської душі — придбати подив

²) Н. Г. Чернишевський: «Литературное наследие» ч. II. 1928. стор. 44.

для себе — Сталін в 1930 р. писав: «Революційні робітники всіх країн однодушно рукоплещуть советській робітничій класі і, перш за все, російській робітничій класі — авангардові советських робітників, як визнаному своєму вождеві... Керівники революційних робітників усіх країн з жаждою вивчають повчальну історію робітничої класи Росії, її минуле, минуле Росії... Все це вливає (не може не вливати!) в серце російських робітників почуття революційної національної гордості, яка спроможна гори зрушити, спроможна творити чуда»⁴).

Було так чи інакше, але росіянам здавалося, що через більшевизм вони досягнуть речей, які заспокоять їхню національну гордість.

Споєння російських мас з соціальними ідеями більшевизму не було теж особливо штучне. Російське селянство не ставило більшовикам протилу. Воно мало в пам'яті свіжу традицію «общин» в сільському господарстві. Тому більшевицька націоналізація землі і колективізація були в великій мірі розширенням «общин», а не катастрофальним ударом, як для українського селянства.

Шлях деякого борсання тих російських шарів, що були з класового погляду призначені на знищення, привиклий до послуху деспотичній владі і до централістичної політики російський народ, прийняв, як традиційну і самозрозумілу роллю для себе, виконання указів та погромів від імені на цей раз червоної деспотії над різномірними «класовими і національними ворогами» своєї «родини». Класовий ворог змінився, але національний з приходом більшовиків залишився той самий: «сепаратизм» підкорених народів. Мазепа для більшовиків точнісінько такий самий і з тих мотивів «ізменик родини», як і був для російських царів, що наказували його по церквах виклинати. Петро І., якому більшовики таку ж чолобитню складають, як і їх попередники, чорносотенне дворянство, надсилав на Україну своїх опричників, більшовики — російських чекістів. Змінилися назви російських катів, а не суть.

Царські історики, поети і письменники найбільшу шану віддавали тим царям і генералам, що мечем і вогнем поширювали російську імперію, топлячи в крові спротив волелюбних неросійських народів. Советські історики і письменники мають наказ робити те саме. Національним героям царської Росії складають патріотичний поклін. Ба більше, неросіян вони примушують також складати чолобитні своїм катом і зве-

⁴) И. В. Сталин: «Сочинения», Т. 13, стор. 24.

личувати царів і царських генералів за нищення волі їх прадідів, за вбивства, грабунки й руйнування їх батьківщини, та вихваляти ці російські злочинства, як «прогрес», «рятунок» і «визволення» завойованих москалями народів. Комуністична теорія вбачає в царях і їх генералах «класового ворога». Але потреба душі москаля міцніша за теорію. Москаль прагне, щоб ним «восхішались», щоб його підносили і примушує, щоб його хвалили, а коли нема за що, так бодай за те, що він сам найбільше шанує, — за брутальну силу його попередників, яка підкорила йому інші народи.

Споєння ідей комуністичної теорії з чуттєвим підкладом російсько-національного світосприймання і світогляду сталося в наслідок того факту, що большевицькі теоретики і партійні кадри, будучи в основній масі москалями, внесли в комуністичний рух, разом з собою, своє російське національне світосприймання, свій російський шовінізм і під його призмою конкретизували та інтерпретували зміст теорії, а також в російських національних навиках творили факти большевицької практики.

Ленін громив і лаяв німецьких і австрійських соціал-демократів за те, що вони в першу світову війну вкупі з «буржуями» обороняли свої батьківщини. Але, будучи сам москалем, за нагоди тієї ж самої війни, цілком відкрито підкресляв, що «інтерес національної гордості великоросів збігається з соціалістичним інтересом великоруських пролетарів»⁵). Відкликатися до національної гордості найбільш реакційно відсталих російських буржуїв Ленінові соромно не було, коли йшло про оборону Росії. Також не мав ні Ленін, ні інші російські большевики ніяких скрупулів в ім'я неподільності Росії потоптати большевицьку «Декларацію прав народів Росії» і вдарити війною проти новоствореної української Держави. Коли йшлося про втримання неподільності Росії і поборювання національно-самостійницьких стремлень неросійських народів, між російськими кадетами і російськими большевиками не було ніяких різниць думок.

«Національне питання, — пише У. Кужіль⁶), — було ними розв'язуване завжди з становища інтересів російських большевиків і завжди мало за ціль єдність російської імперії і затримання території, щоб гарантувати її позицію світової потуги і дальший імперіалістичний ріст навіть за ціну поступок марксистським принципіальним заложенням. При тому, як звичайно в совєтах, виступало виразно подвійне обличчя пар-

⁵) В. І. Ленін: «Твори», Т. 21, стор. 82.

⁶) У. Кужіль: «Большевики і національне питання», 1951, стор. 4.

ті і уряду в національній політиці. Одне — це офіційна програма партії і уряду, виявлена в резолюціях партійних з'їздів і основних законах совєтської держави, а друге — правдиве — це практична політика уряду і партії на місцях, що зводилася до супрематії російської нації і повільного, але невблаганного спрощування всіх слов'янських і неслов'янських рід в одно російське море».

Через творчий вклад російської ментальності в розробку теорії і в формування практики більшевизму постала в багатьох суттєвих відношеннях збіжність між комуністичною ідеологією та чуттєвими прагненнями російського народу, ідеями його національної ідеології і деякими формами соціального і державного устрою, закоріненими в російських традиціях. Багато комуністичних тверджень мають свій основний ґрунт в російській духовості їх авторів і їх в теорії комунізму взагалі не було б, або були б інакше сформульовані, оформлені та інтерпретовані, якщо б їх авторами були люди іншої, неросійської культури і якщо вони були б сформовані на ґрунті інших національно-історичних традицій.

Ми вкажемо на деякі приклади.

Традиційний російський деспотизм зберігся у формі зросійщеної, розробленої Леніном, теорії диктатури пролетаріату; царський державний централізм, коли поминути зовнішні словесні оздобы, захоронився в російській інтерпретації Сталінової федерації республік СРСР, скованої обручами партійної сітки; замкнутість Росії від решти світу і російська ворожість до Заходу знайшли своє продовження в совєтській ізоляваності від некомуністичного світу і в принциповій неґації капіталістичного світу; російський месіанізм — в совєтських претенсіях обороняти права світового пролетаріату; російський імперіалізм знайшов своє продовження і роздуття в совєтських імперіалістичних плянах світової пролетарської революції і світової комуністичної держави; висування міста Москви на позиції світової метрополії (3-ій Рим), залишилось таким самим гарячим бажанням більшовиків, з такою лише поправкою, що місто Москва повинно стати червоною Меккою для правовірних комуністів всього світу, а далі столицею світового ідеологічного руху; царське збереження і розростання в ідолопоклонне величання вождів партії за життя і по смерті, з мавзолеями включно. Деякі типово російські методи поліційного володіння, що в царських часах існували в зародку, більшовики прийняли і розвинули до ідебувальних розмірів, як от придушування цензурою всього вільного слова; методу заслання на Сибір, продуктивність якого підвищили з сотень політичних в'язнів

на мільйони; будову каналів і царських міст на баг-
нах коштом життя своїх рабів большевики зберегли
повністю; абсолютну владу по провінціях большевики
надалі залишили в руках губернаторів, назвавши їх
першими секретарями республіканських партій та по-
ширили їх владу на всі області однієї провінції-рес-
публики.

Патріотичну любов до російської імперії і демон-
стрування її, російські большевики вважають міри-
лом лояльності або нелояльності громадян супро-
ти режиму. Вона належить до обов'язкового репертуару
офіційних виступів. Щоб не дратувати неросіян цією
шовіністичною вимогою, большевики прикрили своє
настирливе домагання любови до російської імперії
маскою іншої назви — «советського патріотизму», пле-
канню якого присвячується особливо пильну увагу.

МАРКСИЗМ, ЛЕНІНІЗМ І НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ

Марксизм як ідеологічна доктрина зродився у Західній Європі в період розвитку промисловості, себто тоді, коли старі, феодальні форми господарства занепадали і на зміну федалізмові прийшов фінансово-промисловий капітал 19-го сторіччя, що породив промисловий пролетаріат. К. Маркс і Ф. Енгельс, шукаючи «закономірності» розвитку промислового капіталу та зростання пролетаріату, на своїх спостереженнях побудували теорію, яка пізніше прибрала назву марксизму — нової «євангелії» для пролетарських мас.

Основоположники цієї теорії, Маркс і Енгельс, хоч і були жидівського походження, але завдяки прийняттю їхніми батьками лютеранської віри стали патріотами Німеччини. Та прийнявши християнське віровизнання, вони залишилися ціле своє життя атеїстами, войовничими пропагандистами боротьби з релігією і капіталізмом.

На зорі раннього розвитку капіталізму його система була не менш деспотична, ніж система федалізму. Тому, вивчаючи капіталістичну систему, розвиток і взаємовідносини продуктивних сил і капіталу, Маркс і Енгельс прийшли до доктринерського висновку про неминучу загибель капіталізму і створення на його руїнах «безкласового суспільства» — комунізму.

Їхня теорія комунізму полонила промисловий пролетаріат і різночинну інтелігенцію, яка значною мірою була економічно залежна від капіталізму. Одначе, вже перша чверть 20-го сторіччя показала протилежне. Промисловий пролетаріат, зорганізований у професійні спілки, ставив капіталізові всебічні життєві вимоги і капіталізм (добровільно чи вимушено) пішов назустріч робітничим масам. І так виникли більш нормальні взаємовідносини, симбіоза між продуктивними силами й підприємцями.

Теорія повалення капіталізму й заміна його «безкласовим суспільством» (комунізмом) у житті себе не виправдала. Вона омертвіла вже в середині 20-го сторіччя. Щоправда, в останній чверті 20-го сторіччя в економічно слабких країнах під впливом експансії Москви та її інтенсивної допомоги почав зростати комуністичний рух, але разом з тим він мусів послуговуватися також національними ідеями, пристосовуватись до національних інтересів свого народу, відкинути (хоч би тільки тактично) інтернаціонально-тоталітарну концепцію московського комунізму.

Історично тільки в колишній царській Росії створився сприятливий ґрунт для пролетарської революції, у якій головну роль відіграла ко-

муністична ідеологія. Тут суспільні відносини були кардинально протилежні до Західної Європи, промислово-капіталістичний лад тількищо народжувався, а в застарілих формах відносно ще сильно тримався пережитий феодалізм, що під ударами першої світової війни остаточно розкитався. Молода фінансово-промислова буржуазія в Росії була нездатна витворити демократичний устрій, не хотіла й поступитись перед вимогами неросійських народів, поневолених у царській імперії, які боролися за свої природні національні й соціальні права, витворила хаос і промстила шлях большевицькій революції.

Схидний учень марксизму Ленін використав той хаос і з допомогою незадоволеного московського пролетаріату й просякненого московською «общиною» селянства, а також завдяки фінансуванню жидівсько-американських банкірів, захопив владу. В Росії сталась «соціалістична» революція в протигу до теорії Маркса, який твердив, що така революція мусить ґрунтуватись на свідомому й високоорганізованому пролетаріатові. Ленін не мав такого високоорганізованого і свідомого пролетаріату, бо в Росії він був недорозвинений і політично незрілий. Але демагогічною пропагандою він з'єднав собі кримінальні елементи і зручно використав незадоволення селянських мас феодально-царською системою.

Аналогічно сталося в Азії, в Китаї, зокрема завдяки всебічній допомозі червоної Москви під час і після другої світової війни. Коли мова про східноєвропейські країни, то тут не було «пролетарської революції», натомість була збройна окупація їх Москвою й насадження комуністичних режимів, за мовчазною згодою США і Англії.

На жаль, значна частина інтелектуалів у західному світі, та й частина еміграції (навіть української), ще й тепер тримається поняття «наукового марксизму», віриши в те, що нібито в тих країнах «будеться соціалізм» — перехідний етап до комунізму.

Не будемо зупинятись на цьому питанні, але, йдучи за теорією Маркса, який твердив, що в соціалістичному суспільстві «трудова маса» будуть керувати країнами, запитасмо: чи керують робітники і селяни державою у т. зв. національних республіках Советського Союзу та в країнах соціалістичного блоку? Чи видають вони державні закони й контролюють їх виконання?

На ці питання дав вичерпну відповідь югославський провідний комуніст Мілован Джілас у книзі «Нова класа», підтвердивши те, що вже давно з'ясували українські борці за волю. Навіть т. зв. російські дисиденти, зокрема найбільш відомі в світі академік А. Сахаров і Ал. Солженіцин, відкидають марксистсько-ленінську суспільно-політичну диктатуру.

З усіх досліджень, наукових і публіцистичних, відомо, що т. зв. класи робітників і селян у «соціалістичних країнах» перетворені на невільників, а нагромаджений капітал від експлуатації трударів пере-

брала держава на чолі з деспотичною клікою. Так на місце приватного капіталу прийшов державний, яким розпоряджається і на якому жирує комуністична кліка у всіх сферах життя сучасної російської імперії, названої СССР.

Не ставимо собі за завдання аналізувати ідеології й політичні системи бо хочемо, поперше, з'ясувати національне питання в творах Маркса й Енгельса, подруге, з'ясувати, як Ленін розумів і застосував у практиці Марксову теорію в національному питанні. Адже відомо, що Маркс і Енгельс, разом із соціальними питаннями, на яких ґрунтується їхня теорія, musiли багато уваги приділити й національним питанням.

Енгельс у промові 29 листопада 1847 року на міжнародному мітингу в Лондоні, критикуючи німецьку демократію, говорив таке: «Ми, німецькі демократи, особливо зацікавлені у відновленні Польщі. Саме німецькі монархи здобули користь від поділу Польщі. Саме німецькі солдати ще й тепер гноблять Галичину і Познань. Нам, німцям, нам німецьким демократам, насамперед треба змити з нашої нації цю пляму. Ніяка нація не може стати вільною, продовжуючи в той же час гнобити інші нації».

А трохи згодом, 22 лютого 1848 року в Брюсселі, Ф. Енгельс говорив: «У нас ті самі вороги, ті самі гнобителі, тому що російський уряд пригноблює нас так само, як і поляків. Першою умовою визволення і Німеччини, і Польщі є докорінна зміна теперішнього політичного становища Німеччини, повалення Прусії і Австрії, відтіснення Росії за Дністер і Двіну».

Карл Маркс у листі до Ф. Енгельса з 20 червня 1866 року висміяв француза Ляфарга за його «інтернаціоналізм». Він писав: «Англіїці дуже сміялися, коли я почав свою промову з того, що наш друг Ляфарг та інші, які скасували національності, звертаються до нас «по-французькому», тобто користуються мовою, незрозумілою для $\frac{2}{3}$ зборів. Далі я натякнув, що Ляфарг, сам того не усвідомлюючи, під запереченням національностей розуміє здається, поглинення їх зразковою французькою нацією».

Захищаючи національну незалежність Ірландії та її національну культуру, Маркс у листі до Людвіга Кугельмана 29 листопада 1869 року писав: «Але як тільки ірландський народ сам візьме справу в свої руки, як тільки він сам стане законодавцем і правителем своєї країни, як тільки він доб'ється автономії, — знищення земельної аристократії... відбудеться там незрівняно легше, ніж тут, бо для Ірландії це не тільки чисто економічне питання, а одночасно й національне».

У листі до Зігфріда Мейсера й Августа Фогта 9 квітня 1870 року Маркс писав: «Оскільки в Ірландії земельне питання становить досі виключну форму соціального питання, оскільки воно є питанням існу-

вання, питанням життя чи смерті для величезної більшості ірландського народу, і, в той же час, воно невіддільне від національного питання».

В промові «Про взаємовідносини між ірландськими секціями і Британською Федерацією» Енгельс 14 травня 1872 року говорив: «У випадку, подібному до ірландського, справжній інтернаціоналізм повинен, безумовно, ґрунтуватись на самостійній національній організації. Ірландія, так само як і інші пригноблені нації, може входити до Товариства тільки як рівноправна з представниками пануючої нації, протестуючи проти поневолення».

Енгельс у «Польській прокламації» з червня 1872 року знову повторював свої думки з 1847 року: «Не може бути вільним народ, який пригноблює інші народи. Сила, яка потрібна йому для придушення іншого народу, кінець-кінцем завжди обертається проти нього самого. Доки російські солдати стоять у Польщі, російський народ не може добитися ні політичного, ні соціального визволення. Проте при нинішньому рівні розвитку Росії немає сумніву, що в той день, коли Росія втратить Польщу, у самій Росії рух зміцніє настільки, що повалить існуючий лад».

Це саме можемо сказати й тепер про сучасну московську імперію та про значення й ролю революційно-визвольних сил сателітних країн і поневолених Москвою неросійських народів.

У праці «Роль насильства в історії» з 1887-1888 років Ф. Енгельс пише так: «Щоб забезпечити міжнародний мир, слід насамперед усунути всі, які тільки можливо, національні тертя, кожний народ повинен мати незалежність і бути господарем у своєму власному домі».

Ми подали кілька цитат із писань Маркса й Енгельса, щоб показати їхні погляди на національне питання, хоч би й вимушені фактом, що воно головне не лише в житті окремого народу, а й у міжнародних взаємовідносинах.

Тепер подамо деякі висловлювання Леніна, які розкривають його «зигзаги», точніше — вказують на його забриханість у національній політиці РКП. Вони також ілюструють, як він, учень Маркса й Енгельса, здійснював марксистську теорію «безкласового суспільства» в т. зв. ССРСР і прикривався їхніми іменами, щоб спритно викликати заворушення у країнах Заходу та придушувати національно-визвольні рухи неросійських народів у ССРСР. У статті «Національне питання в нашій програмі» з 15 липня 1903 року Ленін відверто пише:

«Не звертати уваги на умови, що змінилися з того часу, обстоювати старі рішення марксизму — означає бути вірним букві, а не духові вчення, означає повторювати по пам'яті старі висновки, не зміючи скористатись методами марксистського дослідження для аналізу нової політичної ситуації».

Отже, Ленін ідеї Маркса використав для відбудови російської імперії та здійснення її загарбницьких планів. Соціальні ідеї Маркса для

Леніна стали пляндармом, із якого можна було спритніше поневолювати неросійські народи, тому він не бачить потреби «бути вірним букві» вчення Маркса і радить тільки використати «дух його вчення».

В чому ж виявляється «дух вчення» Маркса?

За Леніним — це означає використати писання Маркса в ділянці соціальних питань. Питань які були найбільш важливими для переважаючої більшості селянства російської імперії, особливо для малоземельного українського селянства, пограбованого Петром I-им та Катериною II-ою, яка забрала від українських селян землі дарувала своїм придворним фаворитам. Використовуючи ненависть українського селянства до чужих землеволодільців в Україні, Ленін виводить із неї ідеологію боротьби з капіталізмом, себто з аграрними землеволодільцями. Звідси й гасло: «Грабуй награвобане!»

Українське селянство в час революції у російській імперії 1917 року взяло зброю в руки, щоб відстояти право на свою землю і свої національні права, але Ленін національні права розумів інакше, тому він «зигзагну» політику, пристосовуючись до обставин. Щоб обеззброїти українське селянство у його боротьбі за свої права і національну державу, Ленін 2 грудня 1919 року в резолюції ЦК РКП продиктував: «Зважаючи на те, що велика кількість зброї, яка є на Україні, в руках сільського населення... найпершим завданням радянського будівництва на Україні є вилучення всієї зброї і зосередження її в руках робітничо-селянської червоної армії».

В чому ж річ? Яке відношення мав Ленін до українського селянства, якщо він послідовник Маркса і стоїть на засадах марксистського т. зв. самовизначення націй? З цієї резолюції виходить, що Марксове «вчення» про «самовизначення націй» і «гуманне ставлення» до народів, які позбулись колоніальної залежності від Росії, насправді немає жодної вартості. Таке «вчення» в інтересах російського колоніалізму заслуговує «на почесне місце» серед експонатів історичних музеїв. У статті «Національне питання» з 7 червня 1913 року Ленін писав:

«Оберігаючи від кріпосників і від поліцейської держави рівноправність усіх національностей, ми стоїмо не за «національну культуру», а за інтернаціональну, в яку від кожної національної культури входить тільки частина, а саме: лише послідовно-демократичний і соціалістичний зміст кожної національної культури».

Поставимо питання: чи Ленін і його сучасні послідовники знайшли щось соціалістичне й інтернаціональне в творчості Пушкіна, Тургенєва, Толстого, Герцена, Горького й інших імперських письменників, творчість яких і тепер прославляє «передовий» російський народ і змушує неросійські поневолені народи вивчати їхню спадщину? Адже в них не було нічого загальнолюдського чи демократичного. Всі вони були російськими шовіністами і навіть А. Герцен, який маскувався демократизмом, писав: «Росія може оволодіти Європою до Атлантийського океану, як може бути переможеною аж до Уралу. В першому

випадку Європа мусить бути порізеною (розсвареною), а в другому — мусить бути міцною, об'єднаною».

Виходить, що національну культуру кожного народу (за винятком російського) — себто: народну творчість, пісню, музику, образотворче мистецтво, літературу, національні звичаї і традиції — Ленін «діалектично» розщеплює на елементи і вибирає з них «соціалістичний зміст». Простіше сказавши: вибирає з них безідейний космополітизм, позбавлений національної ідеї і форми, що не заперечуватиме провідної ролі московського месіанізму. В тій же статті Ленін патетично заявляє: «Ми за інтернаціональну культуру демократичного, до кінця соціалістичного пролетаріату».

Очевидно, Ленін мав на увазі культуру вульгарних «героїв» у творчості Горького, всіх тих бездомних босяків типу Челкаша, які навіть мислити не хотіли про поліпшення життя власною працею, натомість хотіли, щоб хтось за них працював і думав. І тут він не помилився; ті «герої» справді були соціалістичними пролетарями, з яких пізніше — за вказівки Леніна — формувались загони ЧеКа.

А що ж таке інтернаціональна культура?

Ленін на це питання не відповів. Він обмежився демагогічною тріскотною слів. На всіх з'їздах, конференціях і в газетних статтях про національне питання він «товче воду в ступі» і, «озброївшись» марксизмом, відверто каже, що «ми повинні вживати зигзаги в національних і політичних питаннях».

Так, наприклад, у промові «Про національне питання» 12 травня 1921 року, в той час, коли Польща забезпечилась від большевиків Ризьким договором, Ленін, мріявши далі про «присднання» Польщі до Росії, вживає таких «зигзагів»:

«Ми не претендуємо на визволення Польщі, тому що польський народ живе серед двох здатних боротися держав. Але замість того, щоб говорити, що польські робітники повинні міркувати так: тільки ті соціал-демократи лишаються демократами, які вважають, що польський народ повинен бути вільним, бо не місце шовіністам в рядах соціалістичної партії, польські соціал-демократи говорять: саме тому, що проти відокремлення Польщі... Але люди не хочуть зрозуміти, що для посилення інтернаціоналізму не треба повторювати одних і тих же слів... Ми, росіяни, повинні підкреслювати свободу відокремлення, а в Польщі — свободу з'єднання». (З промови про національне питання з 29 квітня. «Твори», том 24, 24-те видання, стор. 261).

Нижче подаємо приклад, як Ленін заперечував... Леніна. Це не механічна помилка. Ні! Це його «діалектика», яка випливає з обставин і важких часів для совєдії. В статті про національне питання «Практицизм» Ленін пише: «Чи судилось, наприклад, Україні стати самостійною державою, це залежить від 1,000 факторів, невідомих наперед.

І, не намагаючись «гадати» марно, ми твердо стоїмо на тому, що безсумнівне: право України на таку державу. Ми поважаємо це право, ми не підтримуємо привілеїв великороса над українцями, ми виходимо маси в душі визнання цього права, в душі заперечення державних привілеїв якої б то не було нації».

А «Резолюція ЦК РКП про радянську владу на Україні» з 2 грудня 1919 року, автором якої був Ленін, каже: «Члени РКП на території України повинні на ділі проводити право трудящих мас вчитись і говорити в усіх радянських установах рідною мовою, всьляко протидіяти спробам штучними засобами відтіснити українську мову на другий план, намагаючись навпаки, перетворити українську мову в знаряддя комуністичної освіти трудящих мас. негайно треба вжити заходів, щоб в усіх радянських установах була достатня кількість службовців, які володіють українською мовою, і щоб надалі всі службовці зміли говорити українською мовою».

Діалектика Ленінових тимчасових «вказівок» повністю зрозуміла. Це був час завзятої боротьби армії УНР з усілякими претендентами на володіння Україною і, апершу чергу — кривавої боротьби з червоною армією Леніна. Щоб обманути пересічні українські маси, Ленін робив крок назад — давав право на розвиток української мови, але мови, «як знаряддя комуністичної освіти». Він прекрасно розумів, що злива обманної пропаганди російською мовою не дасть належного ефекту і українці відкинуть її ще й тому, що вона навіть мовно для них чужа. Пропаганда ж «інтернаціоналізму» по-українськи, та ще й під проводом українських націонал-комуністів, буде легше сприйматись, особливо ж тоді, коли над словами стирчить багнет московського завойовника.

У статті «Вибори до установчих зборів і диктатура пролетаріату» Ленін писав, що «ігнорувати значення національного питання на Україні — чим дуже часто грішать великороси (і, мабуть, трохи менше часто, ніж великороси, грішать цим євреї) — означає робити глибоку й небезпечну помилку. Не може бути випадковістю розмежування російських і українських есерів на Україні ще в 1917 році. І, як інтернаціоналісти, ми повинні, поперше, особливо енергійно боротися проти... великоруського імперіалізму і шовінізму в «російських» комуністів; подруге, ми повинні саме в національному питанні... йти на поступки».

В період Української Національної Революції і боротьби українського народу з московським централізмом і імперіалізмом незначна частина українців, вихована на марксистській доктрині, повірила в московські кличі «братерського єднання» всіх націй і влилася в ряди комуністичної партії. Бувши по крові українцями, вони відстоювали куці права українського народу у вигляді т. зв. національної автономії. Ленін, лякаючись відриву українських комуністів від імперії, в «Листі

до робітників і селян України» 28 грудня 1919 року писав: «Ми, великоруські комуністи, повинні бути поступливіші при незгодах з українськими комуністами-більшовиками і боротьбістами, якщо незгоди стосуються державної незалежності України, форм її союзу з Росією, національного питання».

Питання «самовизначення», як і взагалі національне питання, у російських марксистів у теорії обходилося делікатно «зигзаго», щоб не бити просто в лоб неросіян. На восьмому з'їзді РКП в березні 1919 року Ленін говорить:

«Відкинути самовизначення націй і поставити самовизначення трудящих зовсім неправильно, тому що така постановка не зважає на те, з якими труднощами, якими крученими шляхами іде диференціація всередині нації». Тут Ленін заперечив «самовизначення» трудящих і дав це право націям, а в наступних писаннях, коли політична ситуація змінювалась у користь російської імперії, Ленін «переорієнтовується» і, як факір, надає магії своїм словам протилежного значення; всю цю словесну акробатику названо марксизмом, а в сучасному розумінні московського ханату — лєнінізмом.

Ленін нестерпно обурювався на Юркевича і Донцова ще в дореволюційні часи, які розкрили його, як російського великодержавного шовініста-держиморду. В травні 1915 року в журналі «Боротьба», Лев Юркевич писав: «Люди які проголошують право націй на державну незалежність і кажуть, що вони обороняють це право, тут же на очах всієї «чесної громади» відкидають право робітництва поневолених націй на автономну політичну організацію. Нам обіцяють все, навіть самостійну державу, але тільки для того, щоб ми повірили цим облудним: і нечесним обіцянкам та відмовились навіть від права на свою соціалістичну організацію всередині «велетенської держави». Цей «інтернаціоналізм», який опирається на націоналістичну мораль сучасних «велетенських держав», воістину може глибоко обурити».

У відповідь Юркевичеві Ленін писав:

«Той не марксист, той не демократ, хто не визнає і не підстоє рівноправності націй і мов, не бореться з усім національним гнітом або нерівноправністю. Це безперечно. Але так само безперечно, що той ніби марксист, який на чім світ стоїть дає марксиста іншої нації за «асиміляторство» (ає російських шовіністів, — С. Ф.), на ділі являє собою просто націоналістичного міщанина. До цього маловажного розряду людей належать усі бундівці... і українські націонал-соціалісти на зразок Л. Юркевичів, Донцових і Ко».

Отже, висновок — марксистом Ленін вважає будь-кого, хто не дає росіян-шовіністів, бо вони представники «передового» народу! Інші народи, за Лєніною логікою, мають бути погноєм для російського марксизму в боротьбі за владу, за збереження неподільності колоніальної Росії. У питанні розширення російської імперії і «злиття» не-

російських народів, у брошурці «Завдання пролетаріату в нашій революції», Ленін заявив: «Пролетарська партія прагне створити якнайбільшу державу, бо це вигідно для трудящих, вона протіє до зближення і дальшого злиття націй».

Як бачимо, питання русифікації України та інших неросійських народів не є сьогодишнім, бо ж «злиття націй» Ленін проповідував ще перед революцією і в час революції, у залежності від політичних обставин. Вже в згаданому листі «До робітників і селян України», Ленін писав: «Якщо український комуніст наполягає на безумовній державній незалежності України, його можна запідозрити в тому, що він захищає таку політику не з точки зору тимчасових інтересів українських робітників і селян у їх боротьбі проти гніту капіталу, а в силу дрібнобуржуазних, дрібнохазяйських національних пересудів». І далі, в тій же самій статті, він каже: «Найкращий засіб для того — спільна робота по відстоюванню диктатури пролетаріату».

Ніби забувши проголошені (фальшиво) теорії й гасла демократії, Ленін підкреслює: «Нам потрібна, нам необхідна пролетарська дисципліна, справжня пролетарська диктатура, коли тверда й залізна влада свідомих робітників відчувається в кожному кутку нашої країни».

Тверда диктатура була потрібна Ленінові, щоб зберегти неподільну Росію. А його політика т. зв. національного самовизначення неросійських народів залишилась пустопорожнім папірцем журналістичних вправ. Він переходить від солоденьких і легкостравних слів демагогічної публіцистики до твердої політики відновлювання великопростірної держави-імперії й пише, що «централізована велика держава є величезним історичним кроком уперед від середньовічної роздрібності до майбутньої соціалістичної єдності всього світу, інакше як через таку державу... немає і бути не може шляху до соціалізму».

В грудні 1919 року, коли більша частина України вже була завойована Москвою, московські більшовики вживали всіх способів і засобів для жорстокого грабежу українського селянства, застосовували до українського народу брутальне насильство та масові розстріли. Саме тоді Ленін подиктував ЦК РКП резолюцію: «Найбільшим завданням продовольньої політики на Україні повинно бути вилучення хлібних надвишків... для постачання робітників і червоної армії». Жахливий терор московсько-більшевицької влади викликав занепокоєння навіть за кордоном, але Ленін тим не турбувався. В інтерв'ю делегатів іспанських соціалістів (див. лондонський «Таймс» з 20 січня 1921 року) він уже ставив «крапки над і», відверто заявивши: «Ми ніколи не говорили про свободу. Ми виконуємо диктатуру пролетаріату в ім'я меншости, бо селянська класа — не пролетаріат, і ще не з нами. Ми будемо здійснювати диктатуру над нею доти, доки вона не підкориться».

Така Ленінова заява тільки підтверджує чергову московську деспотичну систему — насильство, терор, грабіж і винародовлення поневолених націй, зокрема України, найчисленнішої населенням та найбагатшої на підземні ресурси і сільсько-господарські продукти.

Ленін застосовував теорію марксизму тільки в соціальних питаннях і, розпрацювавши її як демагогічно-пропагандивну систему, використав недорозвинений пролетаріат та малоземельне селянство царської імперії в період т. зв. жовтневої революції та створив советську систему в колишній царській російській імперії.

Коли ж мова про прикметник «советський», то до його розуміння в СССР треба підходити критично, бо він позбавлений навіть елементарного змісту. Адже він походить від слова «совети», що нібито означає інституцію, вибрану всім народом, у якій, мовляв, усі вибрані делегати мають рівні права. Але в московсько-большевицькій імперії «советів» не вибирає народ, тільки партія накидає йому визначеного нею депутата і так звані виборці мають за обов'язок подати за нього свої голоси. За будь-яке відмовлення від участі у «виборах» чи заперечення кандидата органи КГБ карають, як за «державну зраду». І, зрештою, навіть накинені (партією) виборцям делегати не мають вирішального права голосу в «советах». Політбюро ЦК партії заздалегідь підготовляє відповідні законопроекти, а делегати т. зв. Верховного Совєту їх беззаперечно приймають, автоматично голосуючи за накинені політбюром закони.

Так зване вчення Маркса й Енгельса стало обманною пропагандою, тактикою і практикою Леніна не лише в національному питанні, а й в цілому ряді соціальних питань, де робітників промисловості не має жодного впливу на партійно-державну адміністрацію. Сучасна т. зв. советська адміністрація — це партійно-імперська бюрократія, призначена партією й підвітна тільки її Політбюрові — імперському ханатові.